

Broj: 01-02-1-791/18
Sarajevo, 27. 3. 2018.

ZASTUPNIKU
U ZASTUPNIČKOM DOMU
PARLAMENTARNE SKUPŠTINE
BOSNE I HERCEGOVINE

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO: 27-03-2018			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga

Predmet: Prijedlog zakona o izmjenama Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine, dostavlja se

Sukladno Odluci Kolegija Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine s 32.sjednice, održane 14. lipnja 2016., u privitku Vam dostavljam Prijedlog zakona o izmjenama Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine, predlagatelj: zastupnik Nikola Lovrinović, koji je Odjel za lektoriranje Tajništva Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine lektorirao na bosanski, hrvatski i srpski jezik.

S poštovanjem,

Prilog:

- Prijedlog zakona

Dostaviti:

- naslovu
- a/a

PRIJEDLOG

ZAKON
O IZMJENAMA ZAKONA O KAZNENOM POSTUPKU
BOSNE I HERCEGOVINE

Sarajevo, veljača 2018. godine

Na temelju članka IV.4.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na ____ sjednici Zastupničkog doma, održanoj _____ 2018. godine, i na ____ sjednici Doma naroda, održanoj _____ 2018. godine, donijela je

ZAKON O IZMJENAMA ZAKONA O KAZNENOM POSTUPKU BOSNE I HERCEGOVINE

Članak 1.

U Zakonu o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) članak 84. mijenja se i glasi:

„Članak 84.

Pravo svjedoka da ne odgovara na pojedina pitanja

- (1) Svjedok ima pravo ne odgovarati na pojedina pitanja kada je vjerojatno da će ga odgovor na ta pitanja izložiti kaznenom progonu.
- (2) Svjedok koji koristi pravo iz stavka (1) ovog članka odgovorit će na ta pitanja ako glavni tužitelj pismeno izjavi da neće poduzeti kazneni progon svjedoka za radnje koje svjedok navede u svome iskazu. Primjerak pismene izjave glavnog tužitelja uručit će se svjedoku.
- (3) Izjavu iz stavka (2) ovog članka glavni tužitelj može dati pod uvjetom da je iskaz svjedoka važan za dokazivanje da je druga osoba počinila kazneno djelo iz stavka (4) ovog članka.
- (4) Izjavu iz stavka (2) ovog članka glavni tužitelj može dati u postupku koji se vodi zbog kaznenih djela iz Kaznenog zakona Bosne i Hercegovine, i to:
 - a) kaznenih djela protiv integriteta Bosne i Hercegovine;
 - b) kaznenih djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom;
 - c) kaznenih djela terorizma;
 - d) kaznenih djela: izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje, razdora i netrpeljivosti (članak 145a.), protupravno lišavanje slobode (članak 147.), neovlašteno prisluškivanje, zvučno ili optičko snimanje (članak 147a.), povreda slobode opredjeljenja birača (članak 151.), krivotvorenje novca (članak 205.), krivotvorenje vrijednosnih papira (članak 206.), pranje novca (članak 209.), porezna utaja ili prijevara (članak 210.), krijumčarenje (članak 214.), organiziranje skupine ljudi ili udruge za krijumčarenje ili rasturanje neocarinjene robe (članak 215.), carinska prijevara (članak 216.), primanje dara i drugih oblika koristi (članak 217.), davanje dara i drugih oblika koristi (članak 218.), primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu utjecajem (članak 219.), davanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu utjecajem (članak 219a.), zlouporaba položaja ili ovlasti (članak 220.), pronevjera u službi (članak 221.), prijevara u službi (članak 222), protuzakonito oslobađanje osobe lišene slobode (članak 228.), pomoć počinitelju poslije počinjenja kaznenog djela (članak 232.), pomoć osobi optuženoj od međunarodnog kaznenog suda (članak 233.), sprječavanje dokazivanja (članak 236.), otkrivanje identiteta zaštićenog

svjedoka (članak 240.), ometanje rada pravosuđa (članak 241.), udruživanje radi činjena kaznenih djela (članak 249.) i organizirani kriminal (članak 250.).

- (5) U izjavi iz stavka (2) ovog članka bit će naznačeno da se ona odnosi samo na radnje svjedoka koje čine kazneno djelo s propisanom manjom kaznom od kazne propisane za kazneno djelo za koje se daje iskaz ili povodom kojeg se vodi postupak i da se ne može odnositi na kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora od najmanje deset godina.
- (6) Sud će rješenjem utvrditi je li izjava glavnog tužitelja iz stavka (2) ovog članka u skladu sa st. (4) i (5) ovog članka i odrediti odvjetnika za savjetnika svjedoku za vrijeme saslušanja.
- (7) Nakon što Sud donese rješenje iz stavka (6) ovog članka, glavni tužitelj pozvat će svjedoka da dâ svoj iskaz. Prije saslušanja svjedok će dati pismenu izjavu da će kao svjedok u kaznenom postupku dati istinit iskaz i da neće prešutjeti ništa što mu je poznato o kaznenom djelu o kojem daje iskaz i njegovom počinitelju.
- (8) Nakon što svjedok dâ iskaz, glavni tužitelj donijet će rješenje o imunitetu svjedoka za kazneno djelo koje proizlazi iz iskaza svjedoka danog u skladu sa stavkom (2) ovog članka. U rješenju će biti navedeni činjenični opis i pravna kvalifikacija kaznenog djela za koje se neće poduzeti kazneni progon svjedoka.
- (9) Ako svjedok tijekom kaznenog postupka ne postupi u skladu sa stavkom (7) ovog članka, glavni tužitelj donijet će rješenje s obrazloženjem, kojim se uskraćuje svjedoku davanje imuniteta za kazneno djelo na koje se odnosio iskaz svjedoka iz stavka (2) ovog članka. Tužitelj će uskratiti imunitet i u slučaju kada se radnje koje je svjedok naveo u svojem iskazu odnose na kaznena djela za koja se ne može dati imunitet u smislu st. (4) i (5) ovog članka. U tim slučajevima, iskaz svjedoka s odgovorima na pitanja iz stavka (1) ovog članka izdvojit će se iz spisa predmeta i čuvati odvojeno, te se ne može koristiti u kaznenom postupku protiv svjedoka.
- (10) U slučaju da glavni tužitelj ne donese rješenje iz stavka (8) ovog članka, iskaz svjedoka s odgovorima na pitanja iz stavka (1) ovog članka izdvojit će se iz spisa predmeta i čuvati odvojeno, te se ne može koristiti u kaznenom postupku protiv svjedoka.
- (11) Protiv svjedoka iz stavka (2) ovog članka može se poduzeti kazneni progon za kazneno djelo davanja lažnog iskaza.“

Članak 2.

U članku 117. točka d) mijenja se i glasi:

„d) Za kaznena djela iz Kaznenog zakona Bosne i Hercegovine, i to: izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje, razdora i netrpeljivosti (članak 145a.), protupravno lišavanje slobode (članak 147.), neovlašteno prisluškivanje, zvučno ili optičko snimanje (članak 147a.), Povreda slobode opredjeljenja birača (članak 151.), krivotvorenje novca (članak 205.), krivotvorenje vrijednosnih papira (članak 206.), pranje novca (članak 209.), porezna utaja ili prijevara (članak 210.); krijumčarenje (članak 214.), organiziranje skupine ljudi ili udruge za krijumčarenje ili rasturanje neocarinjene robe (članak 215.), carinska prijevara (članak 216.), primanje dara i drugih oblika koristi (članak 217.), davanje dara i drugih oblika koristi (članak 218.), primanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu utjecajem (članak 219.), davanje nagrade ili drugog oblika koristi za trgovinu utjecajem (članak 219a.), zlouporaba položaja ili ovlasti (članak 220.), pronevjera u službi (članak 221), prijevara u službi (članak 222), protuzakonito oslobađanje osobe lišene slobode (članak 228.), pomoć počinitelju poslije počinjenja kaznenog djela (članak 232.), pomoć osobi optuženoj od smeđunarodnog kaznenog suda (članak 233.), sprječavanje dokazivanja (članak 236.), otkrivanje identiteta zaštićenog svjedoka (članak 240.), ometanje

rada pravosuđa (članak 241.), udruživanje radi činjenja kaznenih djela (članak 249.) i organizirani kriminal (članak 250.).“

Članak 3.

U članku 118. stavak (3) mijenja se i glasi:

„(3) Istražne radnje iz članka 116. stavka (2) toč. od a) do d) i točka g) ovog zakona mogu trajati najdulje do mjesec dana, a ako daju rezultate i postoji razlog za nastavak njihovog provođenja radi prikupljanja dokaza, mogu se produljiti na obrazložen prijedlog tužitelja za još mjesec dana, s tim što mjere iz toč. od a) do c) mogu trajati ukupno najdulje šest mjeseci za kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora preko pet godina ili teža kazna, a za ostala kaznena djela najdulje četiri mjeseca. Mjere iz toč. d) i g) mogu trajati ukupno najduže tri mjeseca za kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora preko pet godina ili teža kazna, a za ostala kaznena djela najdulje dva mjeseca. Iznimno u odnosu na kazneno djelo organiziranog kriminala i kaznena djela terorizma, ako istražne radnje iz članka 116. stavka (2) toč. od a) do d) i točka g) ovog zakona daju rezultate i postoji razlog za nastavak njihovog provođenja radi prikupljanja dokaza, mogu se produljiti na obrazložen prijedlog tužitelja još do tri mjeseca. Prijedlog za radnju iz članka 116. stavka (2) točke f) ovog zakona može se odnositi samo na jednokratni akt, a zahtjev za svaku sljedeću radnju protiv iste osobe mora sadržavati razloge koji opravdavaju njeno privođenje.“

Članak 4.

Članak 225. mijenja se i glasi:

„Članak 225. Okončanje istrage

- (1) Tužitelj okončava istragu kad nađe da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica. Okončanje istrage bit će zabilježeno u spisu.
- (2) Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naloga o provođenju istrage, tužitelj će obavijestiti glavnog tužitelja o razlozima zbog kojih istraga nije okončana. Glavni tužitelj odredit će novi rok za okončanje istrage koji ne može biti dulji od šest mjeseci, odnosno koji ne može biti dulji od jedne godine za kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora u trajanju od deset godina ili teža kazna, te naložiti poduzimanje potrebnih mjera za okončanje istrage.
- (3) Ako istragu nije bilo moguće okončati u roku iz stavka (2) ovog članka, tužitelj će u roku od osam dana obavijestiti o razlozima zbog kojih istraga nije okončana glavnog tužitelja, osumnjičenika i oštećenika.
- (4) Osumnjičenik i oštećenik u roku od 15 dana od dana dostave obavijesti iz stavka (3) ovog članka mogu podnijeti pritužbu glavnom tužitelju zbog trajanja postupka. Ako glavni tužitelj utvrdi da je pritužba utemeljena, odredit će novi rok u kojem se, ukoliko postoje procesne pretpostavke, istraga mora okončati, o čemu će obavijestiti podnositelja pritužbe.
- (5) Optužnica se ne može podići ako osumnjičenik nije bio ispitan.“

Članak 5.

Članak 226. mijenja se i glasi:

„Članak 226. Podizanje optužnice

- (1) Kad tijekom istrage tužitelj nađe da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja da je osumnjičenik počinio kazneno djelo, pripremit će i uputiti optužnicu sucu za prethodno saslušanje u roku od 30 dana od dana kada je okončanje istrage zabilježeno u spisu.
- (2) Ako tužitelj ne uputi optužnicu u roku iz stavka (1) ovog članka, dužan je u roku od osam dana obavijestiti o razlozima nepodizanja optužnice glavnog tužitelja, koji će poduzeti mjere da tužitelj podigne optužnicu u roku koji ne može biti dulji od 30 dana. O određivanju dodatnog roka bit će obaviješteni osumnjičenik i oštećenik.
- (3) Ako tužitelj u roku iz stavka (2) ovog članka ne podigne optužnicu, obavijestiti će o tome glavnog tužitelja, te osumnjičenika i oštećenika koji imaju pravo podnijeti pritužbu glavnom tužitelju u roku od osam dana od isteka tog roka. Glavni tužitelj izdat će tužitelju obvezujući nalog da u određenom roku, koji ne može biti dulji od 30 dana, podigne optužnicu.
- (4) Nakon podizanja optužnice, osumnjičenik odnosno optuženik i branitelj imaju pravo uvida u sve spise i dokaze.
- (5) Nakon podizanja optužnice, stranke ili branitelj mogu predlagati sucu za prethodno saslušanje poduzimanje radnji u skladu s člankom 223. ovog zakona.“

Članak 6.

Ovaj zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

PSBiH broj _____/18

_____ 2018. godine

S a r a j e v o

PREDSJEDATELJ

Zastupničkog doma

Parlamentarne skupštine BiH

PREDSJEDATELJ

Doma naroda

Parlamentarne skupštine BiH

OBRAZLOŽENJE

I. USTAVNOPRAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavnopravna osnova za donošenje ovog zakona sadržana je u članku III.1.g) Ustava Bosne i Hercegovine, prema kojem je u nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine provođenje međunarodnih i međuentitetskih kaznenopravnih propisa, uključujući i odnose s Interpolom, te u članku IV.4.a) Ustava Bosne i Hercegovine, prema kojem je Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine nadležna za donošenje zakona koji su potrebni za provođenje odluka Predsjedništva ili za izvršenje funkcija Skupštine prema Ustavu Bosne i Hercegovine.

Ustavnopravna osnova za donošenje ovog zakona utvrđena je prilikom njegovog prvog usvajanja i ovaj zakon do sada je više puta mijenjan.

II. NAČELA

- Načelo legaliteta kojim se nalaže da svako za koga postoje dokazi da je počinitelj kaznenog djela treba za to djelo biti procesuiran i kažnjen sukladno zakonu. Međutim, jedan od načina koji koriste suvremene države i međunarodna zajednica za uspješniju borbu protiv počinitelja teških kaznenih djela jest stvaranje zakonskih mehanizama koji dopuštaju da tužitelj, pod određenim uvjetima, odstupi od načela legaliteta kaznenog progona, ali samo u posebnim slučajevima kada to zahtijeva veći javni interes.

- Načelo pravne sigurnosti i vladavine prava zahtijeva da pravna norma bude dostupna osobama na koje se primjenjuje i za njih predvidiva, to jest dovoljno precizna da oni mogu stvarno i konkretno znati svoja prava i obveze, do stupnja koji je razuman u danim okolnostima, kako bi se prema njima mogli ponašati.

- Načelo vladavine prava zahtijeva da zakon mora biti jasan i precizan u skladu s posebnošću materije koja se normativno uređuje, čime se sprječava svaka arbitarnost i proizvoljnost u tumačenju i primjeni zakona.

- Zaštita ljudskih prava - miješanje u ljudska prava i temeljne slobode, opravdano je samo ako je sukladno zakonu i teži k jednom ili više legitimnih ciljeva navedenih u članku 8. stavku 2. Europske konvencije, te je „nužno u demokratskom društvu“ kako bi se postigao određeni cilj.

- Zaštita prava osumnjičenika i oštećenika, te pravičnost s aspekta razumnog roka, budući da je odugovlačenje postupka suprotno načelu vladavine prava, pravne sigurnosti i pravne dosljednosti.

III. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Zakon o kaznenom postupku je najznačajniji zakonodavni akt u kojem je u osnovi, cjelovito i sustavno, obuhvaćen i uređen cijeli kazneni postupak. Zakonom se određuju pravila kojima se osigurava da u zakonito provedenom postupku pred nadležnim sudom nitko nedužan ne bude

osuđen, a da počinitelju kaznenog djela bude izrečena kazna ili druga mjera uz uvjete koji su predviđeni Kaznenim zakonom.

Ustavni sud BiH je u predmetu br. U- 5/16, na sjednici održanoj 1. 6. 2017., donio Odluku, te utvrdio da odredbe članka 84. st. 2., 3. i 4.; odredbe članka 117. točka d); odredbe članka 118. stavak 3.; odredbe članka 225. stavak 2. i odredbe članka 226. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine nisu u skladu s odredbama Ustava Bosne i Hercegovine. Odluka je objavljena u „Službenom glasniku BiH”, broj 49/17.

Odlukom se nalaže Parlamentarnoj skupštini BiH da najkasnije u roku od šest mjeseci uskladi navedene odredbe, te obavijesti Ustavni sud BiH o poduzetim mjerama s ciljem njezinog izvršenja.

Vijeće ministara BiH je na 108. sjednici, održanoj 19. 7. 2017., upoznato s time da su Kolegij Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH na 51. sjednici i Kolegij Doma naroda na 48. sjednici razmatrali predmetnu odluku Ustavnog suda, te su odlučili dostaviti je Vijeću ministara BiH na realiziranje. Vijeće ministara BiH zadužilo je Ministarstvo pravde da, u suradnji s Ministarstvom sigurnosti BiH, realizira obveze koje za Vijeće ministara proizlaze iz Odluke Ustavnog suda BiH broj: U-5/16.

Radi navedenog, ukazala se potreba i opravdanje za osnivanje stručne radne skupine, koja će u ostavljenom roku poduzeti mjere kojima će se izvršiti navedena odluka.

Dana 31. 8. 2017. ministar pravde BiH donio je rješenje kojim se osniva Radna skupina za usklađivanje odredaba Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine s Ustavom Bosne i Hercegovine sukladno Odluci Ustavnog suda Bosne i Hercegovine broj U-5/16. U Radnu skupinu, na prijedlog nadležnih institucija, imenovani su predstavnici: Ministarstva prave BiH, Ministarstva sigurnosti BiH, Federalnog ministarstva pravde, Ministarstva pravde Republike Srpske, Pravosudnog povjerenstva Brčko Distrikta BiH i Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća BiH.

Članovi Radne skupine održali su više sastanaka i na sastanku održanom 8. 12. 2012., kojem su bili nazočni svi članovi Radne skupine, usuglasili su izmjene i dopune navedenog zakona kako je predloženo.

Članak 84. ZKP-a BiH

Ustavni sud BiH (USBiH) u svojoj odluci naglašava da ova odredba govori o svjedoku čiji iskaz, pod zakonskim uvjetima, može biti dokaz optužbe koji će se koristiti u postupku protiv drugih osoba. Uzimajući u obzir opće interese u suzbijanju teških kaznenih djela, USBiH naglašava da je to opravdana iznimka od načela legaliteta kaznenog progona i primjena načela oportuniteta kaznenog progona.

U Odluci USBiH naglašava se da članak 1/2 Ustava BiH govori o načelu vladavine prava, iz čega proizlazi zahtjev o određenosti pravnih propisa i zaštiti ljudskih prava. *S ustavnopravnog aspekta, jedina obveza zakonodavca je da pri uređivanju pojedinih instituta tog postupka uvažava zahtjeve koje pred njega postavlja Ustav Bosne i Hercegovine, a naročito one koji proizlaze iz načela vladavine prava. Preciznije, njihovo uređenje uvijek mora biti takvo da*

osigurava ostvarenje legitimnih ciljeva kaznenog postupka, pravnu sigurnost, određenost, pristupačnost, predvidivost i pravnu izvjesnost normi, te procesnu ravnopravnost položaja stranaka.

Prema zaključku USBiH, u članku 84. ZKP-a BiH ne pravi se razlika između povlastica protiv samooptuživanja (USBiH zaključuje da je ta povlastica propisana člankom 84. stavak 1. ZKP-a BiH kao pravo svjedoka da šuti i ne odgovara na pojedina pitanja) i dužnosti svjedoka da odgovara na postavljena pitanja. Zbog navedenog, a prema navodima u Odluci USBiH, svjedok ne zna hoće li biti procesuiran i kada će biti procesuiran. *U vezi s tim, Ustavni sud nalazi da zakonodavac nije zadovoljio standarde preciznosti i određenosti. Zbog navedenog, osporene odredbe, same po sebi, otvaraju prostor arbitrarnom odlučivanju tužitelja odnosno glavnog tužitelja pri davanju imuniteta.*

Uzimajući u obzir navedene stavove USBiH, u prijedlog teksta članka 84. ZKP-a BiH ugrađeni su mehanizmi koji ovu odredbu čine jasnom, pravno sigurnom, dakle ugrađeni su mehanizmi koji otklanjaju uočene nedostatke s aspekta zaštite vladavine prava i prava sudionika u kaznenom postupku. Tako je novim (predloženim) st. 2., 7., 8. i 10. propisana detaljnija procedura davanja imuniteta svjedoku. Propisana procedura osigurava prava svjedoka (npr. da će u rješenju glavnog tužitelja biti navedeni činjenični opis i pravna kvalifikacija kaznenog djela za koje se neće poduzeti kazneni progon svjedoka, stavak 8.; ili nemogućnost korištenja iskaza svjedoka u kaznenom postupku protiv svjedoka, pod uvjetima iz prijedloga st. 9. i 10.), kao i opravdane interese tužitelja kao nositelja kaznenog progona (npr. prije saslušanja, svjedok će dati pismenu izjavu da će kao svjedok u kaznenom postupku dati istinit iskaz i da neće prešutjeti ništa što mu je poznato o kaznenom djelu o kojem daje iskaz i njegovom počinitelju, stavak 7.; ili uskraćivanje davanja imuniteta svjedoku pod uvjetima iz prijedloga stavka 9.).

Jedan od zaključaka USBiH odnosi se i na propisivanje kaznenih djela za koja se može dati imunitet. *Na koji način će zakonodavac urediti institut davanja imuniteta nije u nadležnosti Ustavnog suda, međutim zakonodavac mora propisati za koja se djela može dati imunitet svjedoku, te koja su to kaznena djela koja se istražuju, da bi s ciljem dokazivanja tih djela tužitelj odustao od kaznenog progona svjedoka.* Uzimajući u obzir navedeni stav, u prijedlogu teksta stavka 4. članka 84. ZKP-a BiH propisana su kaznena djela za koja se može dati imunitet svjedoku. Riječ je o kaznenim djelima koja, zbog složenosti otkrivanja i dokazivanja ili zbog važnosti zaštitnog objekta, opravdavaju primjenu načela oportuniteta u konkretnom kaznenom predmetu. U vezi s tim se u stavku 3. predlaže da je uvjet za primjenu načela oportuniteta iskaz svjedoka koji je važan za dokazivanje tih kaznenih djela.

U Odluci USBiH posebno se naglašava uloga suda u postupku davanja imuniteta svjedoku. Uzimajući u obzir temeljna kaznenoprocena načela, posebno načelo akuzatornosti, kojim se potencira odijeljenost kaznenoprocenih funkcija i njihovih nositelja (dakle, odijeljenost funkcije kaznenog progona i funkcije presuđenja i njihovo povjeravanje različitim državnim tijelima), kao i stavove koje je naveo USBiH, prijedlogom članka 84. uvodi se sudski nadzor nad ispunjenjem uvjeta za davanje imuniteta svjedoku (stavak 6.). Sudski nadzor ogleđa se u donošenju rješenja (kao formalne odluke) kojom sud daje odgovor na pitanje je li izjava glavnog tužitelja sukladna sa stavkom 4. (koji se odnosi na kaznena djela za koja se može dati imunitet svjedoku) i 5. ovoga članka (koji se odnosi na pismenu izjavu glavnog tužitelja da neće poduzeti

kazneni progon svjedoka za radnje koje je naveo u svome iskazu i kojim je propisano na koja se kaznena djela svjedoka može odnositi ta izjava). Također, sudskom se odlukom određuje odvjetnik za savjetnika svjedoku za vrijeme saslušanja. Ovako predloženim sudskim nadzorom poštuju se ne samo načelo akuzatornosti i njegove posljedice već i priroda stadija kaznenog postupka, posebno istrage i glavne rasprave, te prava i dužnosti tužitelja i suda koje se realiziraju u spomenutim stadijima.

Uz navedeno, Odlukom USBiH razmatra se i položaj oštećenika u kaznenom postupku, posebno iz kuta zaštite njegovih prava u slučaju davanja imuniteta svjedoku. Uzimajući u obzir prethodno izložene prijedloge u članku 84., može se zaključiti da oni omogućavaju bolju zaštitu prava oštećenika, jer se preciznije određuju uvjeti za davanja imuniteta svjedoku i uvodi se nadzor suda nad tim uvjetima.

U konačnici, u Odluci USBiH raspravlja se i o pitanjima kaznenog progona svjedoka i ta se pitanja otvaraju na dvije razine. Jedna od njih je situacija da je svjedok dobio imunitet, a nije svjedočio. Sada je ta prepreka otklonjena jer je procedura davanja imuniteta formalizirana i vezana uz određene odluke i postupke ne samo glavnog tužitelja već i svjedoka. Druga je situacija kada svjedok daje lažan iskaz. Stavkom 11. predloženog članka 84. propisano je da se protiv svjedoka može poduzeti kazneni progon za kazneno djelo davanja lažnog iskaza.

Članak 117. ZKP-a BiH

Ustavni sud BiH u obrazloženju navedene odluke primjećuje da se primjenom posebnih istražnih radnji država miješa u ostvarivanje prava pojedinca iz članka 8. Europske konvencije. Takvo miješanje je opravdano u smislu članka 8. stavka 2. samo ako je sukladno zakonu, odnosno da ima određenu osnovu i odnosi se na kvalitetu predmetnog propisa koji treba biti u skladu s vladavinom prava, te dostupan osobi na koju se odnosi glede toga do koje će mjere moći predvidjeti posljedice za sebe, te da mjera mora biti sukladna s vladavinom prava.

Uvidom u Kazneni zakon BiH Ustavni sud BiH uočava da je za veliku većinu kaznenih djela zakonodavac omogućio izricanje kazne zatvora u trajanju od tri godine, te tako proizlazi da se za sva ta djela mogu odrediti posebne istražne radnje. Iz navedenoga slijedi da je moguće odrediti posebne istražne radnje i za veliki broj kaznenih djela koja nemaju nemaju obilježja teških kaznenih djela.

Ustavni sud BiH posebno naglašava da zakonom treba urediti primjenu posebnih istražnih radnji isključivo ako se na drugi način ne može postići isti cilj, imajući u vidu ograničenja prava pojedinca iz članka 8. Europske konvencije. Propisivanjem mogućnosti određivanja posebnih istražnih radnji za veliku većinu kaznenih djela propisanih kaznenim zakonodavstvom u sklopu kojih su i djela koja nemaju obilježja teških kaznenih djela, zakonodavac nije osigurao da će miješanje u pravo iz članka 8. Međunarodne konvencije biti u onoj mjeri u kojoj je to strogo nužno za očuvanje demokratskih institucija, odnosno ne bi bio osiguran razmjer između težine zadiranjem u pravo privatnosti i legitimnog cilja koji se želi postići primjenom te posebne mjere.

Predloženom izmjenom članka 117. preuzeta su kaznena djela iz sada važećeg zakona, a to su kaznena djela: protiv integriteta BiH, protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom i terorizma. Izmjena ovog članka posebno se odnosi na katalog kaznenih djela koja su istovjetna s katalogom kaznenih djela iz članka 84. predloženih izmjena i dopuna.

Članak 118. stavak (3)

Prema odredbama važećeg zakona, istražne radnje mogu trajati najdulje mjesec dana, a „iz posebno važnih razloga“ na obrazloženi prijedlog tužitelja mogu se produljiti za još mjesec dana, s tim što mjere iz članka 116. toč. a) i c) mogu ukupno trajati najdulje šest mjeseci. Odredbom koja glasi: „iz posebno važnih razloga“ povrijeđeno je načelo vladavine prava i pravo na pravično suđenje, zato što nije jasna i transparentna te ostavlja mogućnost arbitrarnog postupanja suda i tužitelja.

Ustavni sud BiH posebno je naglasio da je formulacijom u stavku 3. ovoga članka, a koja glasi: „a iz posebno važnih razloga“, ostavljena mogućnost arbitrarnog tumačenja. Iz citirane odredbe ne proizlazi na što se posebno važni razlozi odnose, tj. odnose li se na nemogućnost daljnjeg pribavljanja dokaza uslijed toga što posebne istražne radnje ne polučuju očekivane rezultate ili se odnose na samu prirodu i okolnosti počinjenja kaznenog djela. Sudac za prethodni postupak nema precizna mjerila prema kojima bi mogao razmotriti prijedlog tužitelja za produljenje posebnih istražnih radnji, kako bi mogao odlučiti da odbije, odnosno usvoji ili odobri produljenje. Pojam „posebno važnih razloga“ je diskrecijska ocjena suca za prethodni postupak da odluči o zahtjevu tužitelja.

Na temelju članka 8. stavka 2. Konvencije zahtijeva se da ovakva mjera ima utemeljenu osnovu u domaćem propisu koji treba biti sukladan s vladavinom prava.

Prema standardima Europskog suda, domaći zakon mora biti dovoljno jasan i posebno precizan kako bi se pojedincu jasno ukazalo na to u kojim okolnostima i pod kojim se uvjetima mogu odrediti posebne istražne radnje. Ovo posebno iz razloga što se radi o „tajnim“ mjerama koje nisu podložne preispitivanju osoba na koje se one odnose. Prema važećoj odredbi, trajanje istražnih radnji ograničeno je na razdoblje do mjesec dana i za svako novo produljenje potrebno je obrazloženje tužitelja. Svako produljenje posebnih istražnih radnji mora odobriti sudac za prethodni postupak, koji ima mogućnost da ne odobri produljenje istražnih radnji ako prijedlog tužitelja ne sadrži obrazloženi razlog za nastavak njihovog provođenja. Pritom moramo imati na umu da se posebne istražne radnje primjenjuju samo u slučaju da se na drugi način ne može postići isti cilj, te da mora postojati osnova sumnje da je neka osoba sama ili zajedno s drugim osobama sudjelovala ili sudjeluje u počinjenju kaznenog djela.

Ustavni sud BiH posebno naglašava da je dijelom odredbe koja glasi: „posebno važnih razloga“, ostavljena mogućnost arbitrarnog tumačenja suca za prethodni postupak. Iz citirane odredbe ne proizlazi jasan razlog za to odnose li se na nemogućnost daljnjeg pribavljanja dokaza uslijed toga što posebne istražne radnje ne polučuju očekivane rezultate ili se odnose na samu prirodu i okolnosti počinjenja kaznenog djela.

Sudac za prethodni postupak nema precizna mjerila u zakonu po kojima bi mogao razmotriti prijedlog tužitelja za produljenje posebnih istražnih radnji i u skladu s takvim mjerilima odlučiti o zahtjevu tužitelja.

Izmijenjenim člankom je predviđeno da se istražne radnje iz članka 116. stavka 2. određuju nalogom suca za prethodni postupak, koji se donosi na obrazložen prijedlog tužitelja. Posebne istražne radnje mogu trajati do mjesec dana, a ako one daju rezultate i postoji razlog za nastavak njihovog provođenja, mogu se produljiti na obrazložen prijedlog tužitelja za još mjesec dana, s tim što mjere iz toč. od a) do c) mogu ukupno trajati najdulje šest mjeseci, a za kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora preko pet godina ili teža kazna - najdulje četiri mjeseca.

Iznimno, istražne radnje za kaznena djela organiziranog kriminala i kaznena djela terorizma, ako daju rezultate i postoji razlog za njihov nastavak, mogu se produljiti za još tri mjeseca, što ukupno iznosi devet mjeseci. Nalozi suca za prethodni postupak s prijedlogom tužitelja čuvaju se u posebnoj omotu.

Članak. 225. ZKP-a BiH

Ustavni sud BiH utvrdio je da članak 225. stavak 2. Zakona nije sukladan s člankom I.(2) Ustava BiH.

Odlukom USBiH naglašava se utjecaj dugotrajnosti istrage na pravičnost odvijanja kaznenog postupka, te kršenje ne samo prava osumnjičenika na suđenje u razumnom roku već i na kršenje prava oštećenika kaznenim djelom. Kazneni postupak, prema ocjeni suda, provodi se s ciljem zaštite temeljnih prava i sloboda čovjeka i građanina koji, u slučaju počinjenja kaznenih djela, dobivaju status oštećenika ako im je neko od tih prava i sloboda povrijeđeno, odnosno ugroženo.

Ustavni sud BiH uočava da u članku 225. stavku 2. - koji glasi: „Ako se istraga ne okonča u roku od šest mjeseci od donošenja naloga o provođenju istrage, potrebne mjere da bi se istraga okončala poduzet će kolegij tužiteljstva“ - nije izričito navedeno da se istraga mora okončati u roku od šest mjeseci niti je određen rok u kojem se istraga mora okončati. Također, nije jasna definicija Kolegija Tužiteljstva, jer po prirodi stvari i ustroju Tužiteljstva, o ovim pitanjima treba odlučivati glavni tužitelj. U važećoj odredbi nije dana mogućnost da osumnjičenik podnese pritužbu zbog trajanja istražnog postupka, niti ako osporene odredbe omogućavaju da pojedinac koji se tereti za kazneno djelo bude u stanju neizvjesnosti i neupućenosti u vlastitu sudbinu u neograničenom trajanju istrage. Nije propisana mogućnost da oštećeni kaznenim djelom podnese pritužbu zbog predugog trajanja istražnog postupka, tako da se i oštećeni kaznenim djelom nalazi u stanju neizvjesnosti glede toga je li osumnjičenik zapravo počinio ili nije počinio kazneno djelo.

Uzimajući u obzir zaključke do kojih je došao USBiH u vezi s postojećim stavkom 2. članka 225. ZKP-a BiH (u ZKP-u BiH nije naveden rok u kojem treba okončati istragu: nepostojanje pritužbe na dugotrajnost istrage; neprikladna uloga Kolegija Tužiteljstva u smislu zaštite temeljnih prava vezanih uz pravičan postupak), predloženim st. 2., 3. i 4. članka 225. ZKP-a BiH propisuju se rokovi za trajanje istrage, zatim se trajanje istrage veže uz težinu kaznenog djela zbog kojeg se vodi istraga, obvezuje se tužitelj da u roku od osam dana obavijestiti o razlozima zbog kojih istraga nije okončana i glavnog tužitelja i osumnjičenika i oštećenika.

Također, zbog konituniteta zaštite prava osumnjičene i oštećene osobe, propisano je da imaju pravo na pritužbu zbog trajanja postupka.

Dakle, bitna novina je da tužitelj, ako utvrdi da je pritužba osnovana, odredi novi rok ukoliko postoje procesne pretpostavke da se istraga mora okončati. Istraga se ne može provesti ako je npr. osumnjičenik u bjekstvu jer, prema važećem zakonu, nije dozvoljeno suđenje u odsutnosti.

Članak. 226. ZKP-a BiH

Ustavni sud BiH utvrdio je da stavak 1. članka 226. nije sukladan s člankom I/2. Ustava BiH. Sud je konstatirao da ne postoji precizan rok u kojem je tužitelj obavezan podići optužnicu te da je osnova mehanizma zaštite prava onih na koje se to odnosi suprotna pravnom poretku i vladavini prava.

U svjetlu ustavnosti ovoga članka, USBiH zaključuje da su za razumno trajanje kaznenog postupka i ostvarivanje prava na obranu bitni učinkovito odvijanje prethodnog postupka i priprema optužnog akta. Ako su ispunjeni zakonski uvjeti, učinkovito odvijanje istrage i podizanje optužnice bitno je i za zaštitu prava oštećenika. I u ocjenama ovoga članka USBiH se poziva na kontinuitet zaštite prava osumnjičenika i oštećenika, te obveze države u tom smislu. Riječ je, ustvari, o pozitivnim obvezama koje se nameću državi i koje obvezuju državu na poduzimanje određenih aktivnosti kako bi se zaštitili temeljna prava i slobode koje su propisane Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. U odlukama Europskog suda za ljudska prava uočava se da je među tim pozitivnim obvezama i dužnost države da provede učinkovitu istragu. Drugim riječima, pravo na provođenje učinkovite istrage jedno je od temeljnih prava oštećenika kaznenim djelom.

U tom smislu, u prijedlozima za ovu zakonsku odredbu propisani su rokovi u kojima tužitelj mora pripremiti i uputiti optužnicu sucu za prethodno saslušanje. Propuštanje podizanja optužnice u zakonskom roku ima za posljedicu obavještanje glavnog tužitelja o razlozima nepodizanja optužnice. Također se o nepodizanju optužnice i određivanju dodatnog roka obavještavaju osumnjičenik i oštećenik. Pod zakonskim uvjetima, osumnjičena i oštećena osoba mogu podnijeti pritužbu.

Predložena zakonska rješenja odgovaraju prirodi postupka u BiH, specifičnostima vezanim uz položaj tužitelja te osumnjičene i oštećene osobe. Također, predložena rješenja doprinose ubrzanju postupka, discipliniranju tužitelja, zaštiti prava na obranu i zaštiti prava osumnjičene osobe.

IV. KONZULTACIJE

Podršku Radnoj skupini pružili su stručnjaci koje je angažiralo Veleposlanstvo SAD-a. Stručnu skupinu čine: Dijana Kajmaković iz Tužiteljstva BiH, Hilmo Vučinić, sudac Suda BiH, Ljiljana Filipović, sutkinja Vrhovnog suda FBiH, Hajrija Sijerčić-Čolić, profesorica na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, Haris Halilović, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu, Slavo Lakić, tužitelj Federalnog tužiteljstva i član Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća BiH, i Branko Mitrović, zamjenik glavnog tužitelja Republičkog tužiteljstva RS-a, te Mel Flangan, stručna savjetnica i bivša tužiteljica i sutkinja u Sjedinjenim Državama.

Stručnjake iz kaznenog područja za analizu Odluke Ustavnog suda BiH angažiralo je Veleposlanstvo SAD-a, koje je odabralo institucije odnosno pojedince za ovu aktivnost. Nakon što je Radna skupina Ministarstva pravde BiH započela rad, Ministarstvo je obaviješteno da stručnjaci pripremaju materijal koji će ponuditi Radnoj skupini kako bi ga mogla koristiti u utvrđivanju potrebnih rješenja.

Radna skupina je za početnu osnovu za rad uzela materijal koji su pripremili stručnjaci, ali je na svakom sastanku analizirano svako rješenje sukladno drugim odredbama ZKP-a BiH, kao i preporukama iz Odluke Ustavnog suda BiH.

Da je ovo jednoglasno usuglašen nacrt zakonskih rješenja Radne skupine, a ne prijedlog stručnjaka, potvrđuje proširenje „kataloga“ kaznenih djela u čl. 84. i 117., ali i brisanje točke e) u stavku (4) članka 84. i točke e) u članku 117. iz prijedloga stručnjaka.

Radna skupina je na sastanku održanom 8. 12. 2012., kojem su bili nazočni svi članovi Radne skupine, usuglasila izmjene i dopune navedenog zakona kako je i predloženo. Naime, Nacrt zakona izrađen je na osnovi prijedloga stručnjaka, s tim što je Radna skupina jednoglasno zauzela stav i u članku 84. stavku (4) brisala točku e) za druga kaznena djela za koja je zakonom propisana kazna zatvora u trajanju od najmanje tri godine ili teža kazna.

Dana 29. 12. 2017. Ministarstvo pravde BiH zaprimilo je *Usuglašeni prijedlog Suda BiH i Tužiteljstva BiH u vezi sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine, u skladu s odlukom Ustavnog suda BiH broj: U-5/16 od 1. 6. 2017. godine*, u kojem se naglašava da „usuglašeni Nacrt koji smo razmatrali nije u cjelini uspio. Zbog toga smo izradili prijedlog kojim bi se u najvećoj mjeri usvojili načelni stavovi iz odluke Ustavnog suda i otklonili identifikirani problemi u dosadašnjoj tužiteljskoj i sudskoj praksi.“

Radna skupina održala je sastanak 4. 1. 2018., na kojem su članovi razmotrili dostavljeni prijedlog i suglasili se da on nije prihvatljiv. Naime, u prijedlogu je navedeno da se svjedoku može dati imunitet za kazneno djelo koje je počinio svjedok, a koje je teško kao i kazneno djelo za koje svjedoči. Posebno se cijenilo to što su među stručnjacima, na osnovi čijeg je prijedloga izrađen Nacrt zakona, sudjelovali i predstavnici Tužiteljstva BiH i Suda BiH.

Sastancima Radne skupine bili su nazočni i predstavnici OESS-a.

Na Nacrt zakona pribavljena su relevantna mišljenja. Mišljenja bez primjedaba dostavili su: Direkcija za europske integracije, Agencija za zaštitu osobnih podataka u BiH, Federalno ministarstvo pravde, Ministarstvo pravde Republike Srpske i Ministarstvo financija i trezora BiH. Obavljene su konzultacije sukladno Pravilima za konzultacije u izradi pravnih propisa, te nije bilo dodatnih prijedloga i komentara. Prihvaćene su primjedbe Ureda za zakonodavstvo i unesene u tekst Nacrta zakona.

Primjedba Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH nije prihvaćena jer se Nacrtom zakona samo provodi odluka Ustavnog suda BiH u predmetu br. U- 5/16, te kako su u tekućoj godini planirane dodatne izmjene i dopune ovoga zakona, predložena dopuna bit će ugrađena u Zakon

o kaznenom postupku BiH. Razmotrene su primjedbe Pravosudnog povjerenstva Brčko Distrikta BiH, koje su ocijenjene nejasnima, pogotovo primjedba na članak 4. Nacrta kojom se naglašava nedostatak „sankcija“, a za primjer se navode određeni procesni instituti (prekid ili obustava istrage). Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH, zbog „brisanja nadležnosti Kolegija Tužiteljstva“ stavilo je rezervu na čl. 84. i 225. U vezi s tim naglašavamo kako je Ustavni sud BiH uočio da u članku 225. stavku (2), koji glasi: „*Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naloga o provođenju istrage, potrebne mjere za okončanje istrage poduzet će Kolegij Tužiteljstva*“, nije izričito navedeno da se istraga mora okončati u roku od šest mjeseci niti je određen rok u kojem se istraga mora okončati. Također, nije jasna definicija Kolegija Tužiteljstva jer, po prirodi stvari i ustrojstvu Tužiteljstva, o ovim pitanjima treba odlučivati glavni tužitelj. U važećoj odredbi nije dana mogućnost osumnjičeniku da uloži pritužbu zbog trajanja istražnog postupka, te tako osporene odredbe omogućavaju da pojedinac koji se tereti za kazneno djelo bude u stanju neizvjesnosti i neupućenosti u vlastitu sudbinu u neograničenom trajanju istrage. Također, nije propisana mogućnost oštećeniku kaznenim djelom da uloži pritužbu zbog predugog trajanja istražnog postupka, tako da se i oštećeni kaznenim djelom nalazi u stanju neizvjesnosti glede toga je li zapravo osumnjičenik počinio ili nije počinio kazneno djelo.

V. USKLADENOST PROPISA S EUROPSKIM ZAKONODAVSTVOM

Materija koja se uređuje predloženim zakonskim rješenjima nije uređena pravno obvezujućim aktima EU, ali to nikako ne umanjuje obvezu postizanja najvećeg stupnja usuglašenosti propisa s potrebama, odnosno praksom i standardima u ovome području.

VI. FINACIJSKA SREDSTVA

Za provedbu ovoga zakona neće biti potrebna dodatna financijska sredstva.